

yaşamını yansıttığını özellikle belirtmektedir. Halit Onğan Ankara Şer'iyye Sicilleri'nin ilk iki defterini özetler ve bazı kayıtları aynen verirken (*Ankara Şer'iyye Sicilleri*, I-II, 1958, 1974) C. C. Güzelbey, Gaziantep sicillerini dört cilt halinde özetlemiştir (Gaziantep 1966, 1970).

1970'lerde yapılan çalışmalar, sicillerin Osmanlı tarihinin hangi alanlarında kullanılabileceğini ortaya koymakla sınırlıdır. Meselâ Layish sicillerin kendi örneğinde siyasal olaylar (1790'lardaki Fransız baskınları örnek verilir), evlilik, mehir, boşanma, miras, kadınların mülkiyet hakları, vakıflar, zimmîler, diplomatik elçiler, nüfus bilgileri ve şehrin diğer sosyal yönleriyle ilgili bilgiler verdiğini söylemektedir. Aynı dönemde Jennings, siciller yardımıyla mikro düzeyde Osmanlı tarihi analizleri yapmak suretiyle birçok konuyu ilk defa işlemiş, onun gündeme getirdiği kadın meselesi üzerinde daha sonra Marsot ve Tucker ciddi açıklamalar gerçekleştirmiştir. Fazile borç verme muameleleri, millet sistemi eleştirisi, Kıbrıs tarihi ve XVI. yüzyıl sonundaki nüfus patlaması gibi konulara dair o dönemde ortaya atılan bazı iddialar Jennings tarafından siciller temel alınarak yapılan çalışmalarla çürütülmüştür. Sicillerin sosyal yapılar, kişisel ve aile hayatı, gruplar ve mahallenin şehir tarihi açısından bilgi kaynağı olduğunu söyleyen Hanna sicillerden hareketle bir tüccar üzerinden ilk biyografi çalışmasını 1998'de ortaya koymuştur.

1980'lerden sonra Osmanlı ve Ortadoğu çalışmalarının birçok alanında siciller artık birinci derecede tarih kaynakları şeklinde yoğun biçimde kullanılmıştır. Kadınlarla ilgili çalışmaları müslüman-gayri müslim ilişkileri, toplumun maddî kültürü, Osmanlı hukuku gibi konular sicillerle yeni anlamalara ve yorumlara kavuşmuştur. Ancak metin olarak sicillerin aslında toplumun ne kadarını / hangi kesimlerini temsil ettiği ve gerçekten mahkemede olanın ne kadarını yansıttığı hususu tarih yazımı açısından bir meseledir. 1990'lardan sonra şer'iyye sicilleri literatüründe bu tür çalışmalar da yerini almaya başlamıştır. Şer'iyye sicillerinin diğer kaynak türleri arasındaki yerini, kayıtlarda kullanılan kavramları ve kayıtları anlamada kullanılacak yaklaşımları tartışan çalışmalar da gittikçe artmaktadır. Şer'iyye sicillerinin önemini ve değerini göz ardı etmeyen bu tartışmalar, tarih yazım problemlerini en aza indirecek bir yöntem olarak tarih çalışmaları yapılırken tek tür kayna-

ğa dayanmak yerine kaynakların çeşitlendirilmesini ve kayıtların metin / kavram analizinin yapılmasını önermektedir. Ayrıca bugün bazı büyük projelerle sicil defterlerinin neşir çalışmaları sürmektedir. Özellikle İstanbul sicilleriyle ilgili geniş kapsamlı yayın faaliyetleri çerçevesinde iki defterin neşri yapılmıştır (bk. bib.).

BİBLİYOGRAFYA :

İstanbul Kadı Sicilleri Üsküdar Mahkemesi 1 Numaralı Sicil (H. 919-927/M. 1513-1521) (haz. Bilgin Aydın – Ekrem Tak), İstanbul 2008; *Ankara'nın 1 Numaralı Şer'iyye Sicili* (haz. Halit Onğan), Ankara 1958; *Ankara'nın 2 Numaralı Şer'iyye Sicili* (haz. Halit Onğan), Ankara 1974; *Şer'iyye Sicillerine Göre İstanbul Tarihi İstanbul Mahkemesi 121 Numaralı Şer'iyye Sicili* (ed. Nejdert Ertuğ), İstanbul 2006; İbrahim Gökçen, *Sicillere Göre XVI. ve XVII. Asırlarda Saruhan Zaviye ve Yaturları*, İstanbul 1946; a.mlf., *16. ve 17. Asır Sicillerine Göre Saruhan'da Yürük ve Türkmenler*, İstanbul 1946; A. Layish, "The Sijil of Jaffa and Nazareth Shari'a Courts as a Source for the Political and Social History Ottoman Palestine", *Studies on Palestine During the Ottoman Period* (ed. M. Ma'oz), Jerusalem 1975, s. 525-532; J. E. Mandaville, "The Jerusalem Shari'a Court Records: A Supplement and Complement to the Central Ottoman Archives", a.e., s. 517-524; a.mlf., "The Ottoman Court Records of Syria and Jordan", *JAOS*, LXXXVI/3 (1966), s. 311-319; *Some Arabic Legal Documents of the Ottoman Period: From the Leeds Manuscript Collection* (ed. R. Y. Ebied – J. L. Young), Leiden 1976; M. Adnân el-Bahîd v.dğr., *Keşşafu işşâ'i zemeni li-sicillâti'l-mehâkimi's-şer'iyye ve'l-evkâfi'l-İslâmiyye fi Bilâdi's-Şâm*, Amman 1984; D. P. Little, *A Catalogue of the Islamic Documents from al-Haram aş-Şarîf in Jerusalem*, Beirut 1984; a.mlf., "Sidjill", *EP* (İng.), IX, 538-539; A. Manna, "The Sijill as Source for the Study of Palestine During the Ottoman Period, with Special Reference to the French Invasion", *Palestine in the Late Ottoman Period: Political, Social and Economic Transformation* (ed. D. Kushner), Jerusalem 1986, s. 351-362; Ahmet Akgündüz, *Şer'iyye Sicilleri: Mahiyeti, Toplu Kataloğu ve Seçme Hükümler*, İstanbul 1988-89, I-II; A. Cohen, *A World Within: Jewish Life as Reflected in Muslim Court Documents from the Sijill of Jerusalem (XVIth Century)*, Philadelphia 1994; *Bulgaristan'daki Osmanlı Evrakı* (haz. Necati Aktaş – Seyit Ali Kahraman), Ankara 1994, s. 26; Hasan Moğol, *Teke Sancağı Şer'iyye Sicili*, Ankara 1996; F. M. Göçek – M. D. Baer, "Social Boundaries of Ottoman Women's Experience in the Eighteenth-Century Galata Court Records", *Women in the Ottoman Empire* (ed. M. C. Zilfi), Leiden 1997, s. 48-65; R. C. Jennings, *Studies on Ottoman Social History in the Sixteenth and Seventeenth Centuries*, İstanbul 1999; *Catalogue des registres des tribunaux ottomans [Delilü sicillâtü'l-muhâkemü's-şer'iyyetü'l-'Osmaniyye]* (haz. B. Marino – T. Okawara), Damas 1999; Svetlana Ivanova, "The Sicills of the Ottoman Kadis: Observations over the Sicill Collection at the National Library in Sofia, Bulgaria", *Pax Ottomana: Studies in Memoriam Prof. Dr. Nejat Göyünç* (ed. Kemal Çiçek), Haarlem-Ankara 2001,

s. 51-76; Boğaç A. Ergene, *Local Court, Provincial Society and Justice in the Ottoman Empire*, Leiden 2003; Fâris Ahmed el-Alevî, *Fihrişü kurâ Dimaşk fi sicillâtü'l-mehâkimi's-şer'iyyetü'l-'Osmaniyye*, Dimaşk 2007; İ. Hakkı Uzunçarşılı, "Şer'i Mahkeme Sicilleri", *Ülkü*, V/29, Ankara 1935, s. 365-368; T. Mümtaz Yaman, "Şer'i Mahkeme Sicilleri", a.e., XII/68 (1938), s. 153-164; Halil İnalıcık, "Saray Bosna Şer'iyye Sicillerine Göre Viyana Bozgunundan Sonraki Harp Yıllarında Bosna", *TV*, II/9 (1942), s. 178-187; a.mlf., "Bursa Şer'iyye Sicillerinde Fatih Sultan Mehmed'in Fermanları", *TTK Belleten*, XI/44 (1947), s. 693-703; a.mlf., "15. Asır Türkiye İktisadi ve İctimai Kaynakları", *İFM*, XV/1-4 (1953-54), s. 51-75; a.mlf., "Bursa I: XV. Asır Sanayi ve Ticaret Tarihine Dair Vesikalar", *TTK Belleten*, XXIV/93 (1960), s. 45-110; Osman Turan, "Selçuk Türkiyesi'nde Faizle Para İkrasına Dair Hukukî Bir Vesika", a.e., XVI/62 (1952), s. 251-260; M. Çağatay Uluçay, "Manisa Şer'iyye Sicillerine Dair Bir Araştırma", *TM*, X (1953), s. 285-299; L. Northrup – A. Abul-Hajj, "A Collection of Medieval Arabic Documents in the Islamic Museum at the Haram al-Şarîf", *Arabica*, XXV, Leiden 1978, s. 282-291; A. Singer, "Tapu Tahrir Defterleri and Kadı Sicilleri: A Happy Marriage of Sources", *Tarih*, I, Philadelphia 1990, s. 95-125; Mihail Guboğlu, "Tuna Boyundaki Kadı Sicilleri ve Bazı Defterler", *TDA*, sy. 66 (1990), s. 9-29; Dror Ze'evi, "The Use of Ottoman Shari'a Court Records as a Source for Middle Eastern Social History: A Reappraisal", *Islamic Law and Society*, V/1, Leiden 1998, s. 35-56; Wael b. Hallaq, "The Qâdi's Diwân (Sijill) before the Ottomans", *BSOAS*, LXI/3 (1998), s. 415-436; a.mlf., "Qadis Communicating: Legal Change and the Law of Documentary Evidence", *al-Qantara*, XX, Madrid 1999, s. 437-466; Yunus Uğur, "Mahkeme Kayıtları (Şer'iyye Sicilleri): Literatür Değerlendirmesi ve Bibliyografi", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, I/1, İstanbul 2003, s. 305-344; Mustafa Birol Ülker – Bilgin Aydın, "Türkiye Haricinde Bulunan Osmanlı Kadı Sicilleri", *MÛTAD*, sy. 16 (2004), s. 201-214; Ahmet Cihan – Fehmi Yılmaz, "Kırım Kadı Sicilleri", a.e., sy. 17 (2005), s. 277-286; Fehi Gedikli, "Osmanlı Hukuk Tarihi Kaynağı Olarak Şer'iyye Sicilleri", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, III/5 (2005), s. 187-213; Suraiya Faroqi, "Sidjill", *EP* (İng.), IX, 539-542.

YUNUS UĞUR

ŞERKÂVÎ

(الشركاوي)

Abdullah b. Hicâzî b. İbrâhîm
el-Ezherî eş-Şerkâvî
(ö. 1227/1812)

Mısırlı âlim, mutasavvıf
ve Ezher şeyhi.

1150'de (1737) Şarkıye vilâyetinde Hihyâ'ya bağlı Tavile köyünde doğdu. Kur'ân-ı Kerim'i ezberledikten sonra Medresetü's-Sinâniyye, Medresetü't-Taybarsiyye ve Ezher'de Muhammed el-Mevlî, İbnü'l-Cevherî, Ali b. Ahmed el-Adevî, Muhammed

el-Hifnî, Ahmed ed-Demenhûrî gibi hocalardan ders aldı. Bu arada tasavvufa yöneldi ve Halvetiyye tarikatına intisap etti. Önce bu tarikatın Hifniyye kolunun kurucusu Muhammed el-Hifnî'ye, onun vefatının ardından Şeyh Mahmûd el-Kürdî'ye bağlanarak seyrü sülûkünü tamamladı ve Kürdî'nin halifesi oldu. Eğitimi bitirdikten sonra Ezher'de ders verdi ve çok sayıda öğrenci yetiştirdi; bu sayede adı duyuldu. Şeyh Ahmed el-Arûsî'nin vefatı üzerine 1208'de (1793) Ezher şeyhliğine getirildi. Bu sıralarda halk Memlûk zorbalardan İbrâhim ve Murad beylerin koyduğu ağır vergiler altında ezilmekteydi. Şarkıye halkından kalabalık bir grup Kahire'ye gelip bölgelerinde iltizamı bulunan Şerkâvî'den yardım istedi. Şerkâvî, diğer âlimlerin desteğini alarak 1209'da (1795) Murad Bey'i bir antlaşma imzalamaya ikna etti (Cebertî, 'Acâ'ibü'l-âşâr, II, 166-168).

1798'de Fransızlar'ın Kahire'yi işgal edeceği anlaşılınca diğer önde gelen âlimlerle birlikte Şerkâvî de Kahire'den ayrıldı; Napolyon'un ulemâya can güvenliği sağlanacağını bildirmesi üzerine diğerleriyle birlikte geri döndü. Fransızlar, Mısır'ın yönetimi için divanlar oluşturunca Şerkâvî bu divanların başkanlığına getirildiyse de pek çok konuda Napolyon'la anlaşmazlığa düştü ve ona karşı açıkça tavrı koymaktan çekinmedi. Gerek isyanların önlenmesi gerekse çıkan isyanların yatıştırılması konusunda işgal güçleriyle birlikte çalışması halk arasında olumsuz etki bırakmakla birlikte onun Padişah III. Selim'le gizlice mektuplaştığı rivayet edilir.

1801 yılı baharında Osmanlı ordusunun Mısır'a doğru hareket ettiğini öğrenen Fransız kumandanları başta Şerkâvî olmak üzere bazı âlimleri kaleye hapsedtiler. Yaklaşık 100 gün sonra, Haziran 1801'de Sadrazam Yûsuf Paşa ve İngiliz generali Hutchinson ile Fransız kumandanı Abdullah Jacques Menou arasında Fransızlar'ın Mısır'ı terketmesini düzenleyen ant-

laşmanın imzalanmasının ardından Şerkâvî ve diğer âlimler serbest bırakıldı. Fransızlar'ın çekilmesinden sonra ortaya çıkan iktidar kavgasında Mehmed Ali Paşa'dan yana olan Şerkâvî'nin başını çektiği ulemâ, padişahın Hurşid Paşa'yı azlederek Mehmed Ali Paşa'yı vali tayin etmesinde etkili oldu. 1807'de İngilizler, İskenderiye'yi işgal edip Reşid şehrine saldırdıkları zaman Şerkâvî ve Ömer Mekrem önderliğindeki ulemâ, halka gerek organizasyon gerekse mühimmat konusunda destek sağlayıp İngilizler'in Mısır'ı terketmesinde önemli rol oynadı.

Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın dinî konularda görüşlerine başvurduğu Şerkâvî 2 Şevval 1227'de (9 Ekim 1812) vefatına kadar Ezher şeyhliği yaptı. Mısır'da çok önemli gelişmelerin meydana geldiği bir dönemde yaşayan Şerkâvî geniş iltizam arazilerine sahip olduğu memleketi Şarkıye ile ilişkisini sürdürmüş, Ezher'de Şarkıyeliler Revakı'nı (Revâku's-Şerâkive) yaptırmıştır. Cebertî'nin belirttiğine göre Fransız işgali sırasında mal varlığını arttıran Şerkâvî çoğu arazi olmak üzere bir hamam, dükkânlar ve meskenden oluşan mallarıyla bir vakıf kurmuştur. Fakat bu vakfın malları XIX. yüzyılın sonunda İngiliz işgali döneminde Hidiv II. Abbas Hilmi tarafından devletleştirilmiştir.

Eserleri. 1. *Fethu'l-mübdî bi-şerhi Muhtaşari'z-Zebidî. et-Tecridü's-şarih li-eḥâdişil-Câmî'i's-şahîh'e* yazılan bir şerhtir (I-III, Kahire 1307, 1320, 1330, 1338, 1345, 1367-1368, 1374; nşr. M. Selim Zeydân, Kahire 1396/1976; nşr. Ahmed Ömer Hâşim, I-VII, Kahire 1410-1416/1990-1995). 2. *Hâşiyetü's-Şerkâvî 'alâ Şerhi't-Tahrîr. Zekeriyâ el-Ensârî'nin Şâfiî fikhına dair Tuḥfetü't-tullâb bi-Şerhi Tahrîri Tenkihî'l-Lübâb'* için kaleme alınan bir hâşiyedir (I-II, Bulak 1274, 1286, 1298; Kahire 1305, 1319, 1323, 1325, 1332, 1360; I-IV, Beyrut 1418/1997). 3. *Fethu'l-kadirî'l-ḥabîr bi-şerhi Teysiri't-Tahrîr. Şerefeddin Yahyâ b. Mûsâ el-Amrîti'nin Zekeriyâ el-Ensârî'ye ait Tahrîru Tenkihî'l-Lübâb'* nazma çevirdiği *et-Teysîr (Nazmü't-Tahrîr, Manzûmetü't-Tahrîr)* adlı eserinin şerhi olup ikisi birlikte neşredilmiştir (Kahire 1311, 1314, 1351). 4. *Şerhu'l-Hikemi'l-'Aṭâ'iyye (el-Minehu'l-kudsiyye 'ale'l-hikemi'l-'Aṭâ'iyye)* (Kahire 1277, 1283; İbn Abbâd er-Rundî'nin *Ġayşü'l-mevâhibi'l-'aliyye* isimli eseriyle birlikte, I-II, Bulak 1285; Kahire 1320, 1357, 1358). 5. *Şerhu'l-Hikemi's-şüfiyye (Şerhu'l-Hikemi'l-Kürdiyye, el-Fütühâtü's-seniyye ve'l-füyûzâtü'l-ilâhiyye 'ale'l-Hike-*

mi ve'l-vesâye'l-Kürdiyye) (nşr. Ahmed Ferîd el-Mezîdî, Kahire 2005). 6. *Şerhu Esmâ'llahi'l-ḥüsnâ. Yahyâ b. Bahâeddin el-Bâkûbî el-Halvetî'nin Şerhu Virdi's-settâr* adlı eseriyle birlikte neşredilmiştir (nşr. Ahmed Ferîd el-Mezîdî, Beyrut 2008). 7. *el-Cami'u'l-ḥavî fi merviyâtü's-Şerkâvî* (nşr. Ebû'l-Feyz Muhammed Yâsîn b. Muhammed İsâ el-Fâdânî el-Mekkî, Dimaşk 1405/1985). 8. *Hâşiyetü 'alâ Şerhi'l-Hüdhüdi 'alâ Ümmi'l-berâhîn. Muhammed b. Mansûr el-Hüdhüdi el-Mısırî'nin Muhammed b. Yûsuf es-Senûsi'ye ait Ümmü'l-berâhîn (el-'Akidetü's-suğrâ)* adlı eserine yazdığı şerhin hâşiyesidir (Kahire 1281, 1302, 1310, 1321, 1344). 9. *Tuḥfetü'n-nâzirîn fi men veliyye Mısır min mü'lûk ve selâtin* (Kahire 1281, 1300, 1304, 1348, 1354; Bulak 1296; nşr. Abdülhamîd el-Kârî, Kahire 1996). 10. *et-Tuḥfetü'l-behiyye fi ṭabaḳâti's-Şâfi'iyye. 900-1121 (1495-1709) yılları arasındaki dönemi kapsamaktadır* (Brockelmann, *GAL*, II, 480). Cebertî, Şerkâvî'nin mütekaddimin ulemâsının hayatını Sübkî ve İsnvî'nin *Ṭabaḳât'*lerinden, müteahhirin hakkındaki bilgileri ise kendi tarihinden olduğu gibi aktardığını ileri sürer ('Acâ'ibü'l-âşâr, III, 381). 11. *Muhtaşaru Şemâ'ili'n-nebî. Tirmizî'nin eserinin şerhidir* (yazma nüshası için bk. Abdullah M. el-Habeşî, II, 1114). 12. *Şerhu Virdi's-seher (el-Feyzü'l-'arşî 'ale'l-Fethi'l-kudsi)*. Halvetiyye tarikatının Bekriyye kolunun kurucusu Kutbüddin el-Bekrî'ye ait eserin şerhidir (nüshaları için bk. a.g.e., III, 2126). 13. *Şerhu Virdi's-settâr. Yine Bekrî'ye ait eserin şerhidir* (nüshaları için bk. a.g.e., III, 2124). 14. *Rebî'u'l-fevâ'id fi âdâbi't-tariḳ ve tertibi'l-evrâd* (Kahire 1286). Şerkâvî'nin bunların dışında *el-Cevâhirü's-seniyye fi şerhi'l-'Akâ'idü'l-meşrikiyye, el-'Akâ'idü'l-meşrikiyye, Şerhu risâleti 'Abdîlfeṭtâh el-'Adîlî, Risâle fi lâ ilâhe illallâh, Risâle fi mes'e-le usûliyye fi Cem'i'l-cevâmi', Şebtü's-Şerkâvî ve Muhtaşaru Muḡni'l-lebîb* adlı eserleri bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

Cebertî, 'Acâ'ibü'l-âşâr, II, 166-168; III, 375-384; a.mlf., *Maḡharü't-takdis* (nşr. Abdürrâzık İsâ – İmâd Ahmed Hilâl), Kahire 1998, I-II, tür.yer.; Serkis, *Mu'cem*, I, 284, 1115-1117; II, 1385; Brockelmann, *GAL*, II, 480; *Suppl.*, II, 729; Mahmûd eş-Şerkâvî, *Mısır fi'l-karni's-sâmin 'aşer*, Kahire 1955-56, I, 54-57; II, 143-145, 164; Afaf Lutfi al-Sayyid Marsot, "The Role of the 'Ulamâ' in Egypt during the Early Nineteenth Century", *Political and Social Change in Modern Egypt* (ed. P. M. Holt), London 1968, s. 264-280; a.mlf., "The Ulama of Cairo in the Eighteenth and Nineteenth Centuries", *Scholars, Saints and Sufis* (ed. N. R. Keddie), Berkeley 1972, s. 149-166; Abdülâzîz M.

Şerkâvî

eş-Şinnâvî, *Şuver min devri'l-Ezher fi mukâvemeti'l-ihtilâli'l-Fransî li-Mısr fi evâhiri'l-karni's-sâmin 'aşer*, Kahire 1971, tür.yer.; *Şüyûhu'l-Ezher*, Kahire, ts. (Vizâretü'l-i'lâm), s. 20-22; Abdurrahman er-Râfîî, *Târîhu'l-hareketi'l-kavmiyye*, Kahire 1401/1981, II, 269-273; Mustafa M. Ramazan, *Devrû'l-Ezher fi'l-hayâti'l-Mısrıyye*, Kahire 1406/1986, tür.yer.; Abdullah M. el-Habeşi, *Câmi'ü's-şürûh ve'l-havâşi*, Ebûzabî 1425/2004, I, 274; II, 840, 843, 1114; III, 2124, 2126; D. Ayalon, "The Historian al-Jabartî and His Background", *BSOAS*, XXIII (1960), s. 217-249; J. W. Livingston, "Şaykh Bakrî and Bonaparte", *St.I*, LXXX (1994), s. 125-143; Muhammed el-Cewâdî, "Abdullah eş-Şerkâvî", *Mevsû'atü a'lâmi'l-fikri'l-İslâmî*, Kahire 1425/2004, s. 615-618; a.mlf., "eş-Şerkâvî, 'Abdullah b. Hicâzî", *Mv.AU*, XIV, 360-362.

HİLAL GÖRGÜN

ŞERNÛBÎ

(الشرنوبى)

Ebû Muhammed Abdülmecîd
b. İbrâhîm eş-Şernûbî el-Ezherî
(ö. 1929)

Mısırlı Mâlikî âlimi.

Buhayre vilâyetinde Demenhûr şehrine bağlı Şernûb köyünde doğdu. Zebîdî bu yerin adını Şurnûb diye okurken Muhammed Remzî Şernûb olarak kaydetmiştir. İlk eğitimini köyünde aldıktan sonra Ezher'de tahsil gördü; ancak mezuniyet imtihanlarına girmeyip Bulak Matbaası'nda musahihlik yapmaya başladı ve eser telifiyle meşgul oldu. Mehmed Ali Paşa tarafından 1821'de hizmete açılan Bulak Matbaası'nda tashihe büyük önem verildiğinden Arapça kitapların musahihleri, genellikle Ezher hocaları veya uzun bir tashih eğitiminin geçen Ezher talebelerinden seçilirdi. Şernûbî'nin Ezher'deki hocaları arasında İbrâhîm es-Sekkâ, Muhammed İlfîş, Hasan el-İdvî, Muhammed el-Enbâbî, Muhammed el-Besyûnî, Abdurrahman b. Muhammed eş-Şirbînî, Abdülkâdir el-Mâzinî gibi âlimler zikredilmektedir. Şernûbî Kahire'de vefat etti.

Eserleri. 1. *Takrîbü'l-me'âni 'alâ Risâleti İbn Ebi Zeyd el-Kayrevânî*. İbn Ebû Zeyd el-Kayrevânî'nin Mâlikî fikhının temel metinlerinden olan eseri üzerine yazılan bir şerhtir (Kahire 1304, 1323; Bulak 1314, 1320, 1331; Beyrut 1401/1981; nşr. Abdülvâris Muhammed Ali, Beyrut 1998). 2. *el-Kevâkibü'd-dürriyye 'alâ metni'l-İzziyye*. Ebû'l-Hasan Ali b. Muhammed el-Menûfî'nin Mâlikî fikhına dair *el-Muqaddimetü'l-İzziyye li'l-cemâ'ati'l-Ezheriyye* adlı eserinin şerhidir (Kahire 1304; Bulak 1314). 3. *el-Mehâsinü'l-behiyye 'ale'l-Aşmâviyye*. Mâlikî fakih Abdülbâ-

rî el-Aşmâvî'nin ibadete dair eserinin şerhidir (Kahire 1306; Ebûzabî 2002). 4. *Şerhu Muhtaşari'l-Buhârî*. İbn Ebû Cemre'nin *Cem'ü'n-nihâye* adlı *Şahîh-i Buhârî* muhtasarının şerhidir (Kahire 1302, 1311, 1349, 1402/1982; Bulak 1314, 1321; Beyrut 1406/1986; nşr. Yûsuf Ali Büdeyvi, Beyrut 1413/1993). 5. *Şerhu'l-Erba'ine'n-Neveviyye* (Kahire 1300; Bulak 1314; Beyrut 1960). 6. *Muhtaşarü's-Şemâ'ili'l-Muhammediyye*. Tirmizî'ye ait eserin muhtasarıdır (Bulak 1318, Şernûbî'nin *el-İtrü's-sezî* adıyla buna yazdığı şerh ile birlikte; *el-İtrü's-sezî fi Şerhi Muhtaşari Şemâ'ili'l-Tirmizî* ayrıca Hamza en-Neşretî, Abdülhafız Fergalî ve Abdülhamîd Mustafa tarafından neşredilmiştir [Kahire, ts.]). 7. *Şerhu Delâ'ili'l-hayrât (Menâhicü's-sa'âdat 'alâ Delâ'ili'l-hayrât)*. Şâzeliyye tarikatının Cezûliyye kolunun kurucusu Muhammed b. Süleyman el-Cezûlî'ye ait meşhur salavat mecmuasının şerhidir (Kahire 1994). 8. *Şerhu Tâ'iyyeti's-Şernûbî*. Desûkiyye tarikatının Şernûbiyye kolunun kurucusu Ahmed b. Osman eş-Şernûbî'nin *es-Sülûk ilâ meliki'l-mülûk* adlı manzumesinin şerhidir (İbn Atâullah el-İskenderî'nin *el-Hikem*'ine yazdığı şerh ile birlikte, Kahire 1304, 1310, 1322). 9. *Şerhu Hikemi İbn 'Atâ'illâh (Şerhu Tâ'iyyeti's-Şernûbî* ile birlikte, Kahire 1304, 1310, 1322; nşr. Abdülfettâh el-Bezmi, Dimaşk 1415/1994). 10. *İrsâdüs-sâlik 'alâ Elfiyyeti İbn Mâlik* (Bulak 1319, *el-Elfiyye*'nin kenarında). 11. *Divânü'l-huţabi'l-murabbâ'is-sec'ât* (Bulak 1293, 1300, 1310, 1316; Kahire 1294, 1304). Manzum hutbeleri ihtiva eden eserden Şernûbî'nin yaptığı seçmeler *Divânü'l-huţabi'l-müşelleşî's-sec'ât* adıyla kitap haline getirilmiştir (Bulak 1316, 1321). 12. *Tuhtetü'l-Şaşı'l-cedid ve nuhtetü'l-edebi (nuşhi)'l-müfid* (Kahire 1299; Bulak 1316). Şernûbî'nin kaynaklarda adı geçen diğer eserleri de şunlardır: *Menâhicü't-teshîl 'alâ metni Sidi Halil* (Halil b. İshak el-Cündî'nin Mâlikî fikhına dair *el-Muhtaşar*'ının şerhidir); *Delâletü's-sâlik 'alâ Akrebi'l-mesâlik* (Derdîr'in Mâlikî fikhına dair eserinin şerhidir); *Menâhicü't-teysîr 'alâ Mecmû'ül-Allâme el-Emîr* (el-Emîrî'l-Kebîr es-Sünbâvî'nin Mâlikî fikhına dair *el-Mecmû'* adlı eserinin şerhidir); *Muhtaşarü's-Şahîh ve'l-Hasen mine'l-Câmi'i's-Şağîr* (Süyûtî'nin eserinden seçilen 3000 kadar hadisi içermektedir).

BİBLİYOGRAFYA :

Tâcü'l-arûs, "şrb" md.; *Fihristü'l-Kütübhâne-ti'l-Hidiviyye*, II, 89, 149; III, 161-162; *Serkis, Mu'cem*, I, 28, 32, 301, 1119-1120; II, 1329; *Mahlûf, Şeceretü'n-nûr*, s. 412; *Brockelmann,*

GAL Suppl., I, 263, 525, 683; II, 469; *Fihristü'l-Hizâneti'l-Teymüriyye*, Kahire 1366/1947, II, 149, 216; *Zekî M. Mücâhid, el-A'lâmü's-Şarkıyye*, Kahire 1369/1950, II, 136-137; *Hediyetü'l-Şarifin*, I, 621; M. Remzî, *el-Kâmûsü'l-coğrafi li'l-bilâdi'l-Mısrıyye*, Kahire 1953, III, 288; *Âyide İbrâhim Nussayr, el-Kütübü'l-Arabiyyetü'lleti nüşret fi Mısr beyne 'âmey 1900-1925*, Kahire 1983, s. 25, 93, 124; a.mlf., *el-Kütübü'l-Arabiyyetü'lleti nüşret fi Mısr fi'l-karni'l-tâsi' 'aşer*, Kahire 1990, s. 19, 34, 64, 93, 100, 227; *Zirikî, el-A'lâm (Fet-hullah)*, IV, 149; Ömer Rızâ Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, Beyrut 1414/1993, II, 308; Abdullah Muhammed el-Habeşi, *Câmi'ü's-şürûh ve'l-havâşi*, Ebûzabî 1425/2004, I, 213, 426; II, 841, 959.

AHMET ÖZEL

ŞERNÛBİYYE

(الشرنوبية)

Desûkiyye tarikatının
Ahmed b. Osman eş-Şernûbî'ye
(ö. 994/1586)
nisbet edilen bir kol
(bk. DESÛKIYYE).

ŞERTÜNÎ, Reşid b. Abdullah

(رشيد بن عبدالله الشرتوني)

Reşid b. Abdillâh b. Mihâil b. İlyâs
b. el-Hürî eş-Şertünî
(1864-1906)

Arap dili ve edebiyatı ile
Mârûnî tarihi âlimi, eğitimci.

Lübnan'ın Cebelilübnan vilâyetine bağlı Şûf kazasının Şertün köyünde doğdu. Kistrüvân'daki Mâr Abde (Abdâ) Herheriyyâ okulunda öğrenim gördü. Çalışkanlığı ve zekâsıyla arkadaşları arasında temayüz etti. Arapça, Süryânice ve Fransızca'sını geliştirdi. Özellikle sarf, nahiv, belâgat ve hitâbette ileri bir düzeye ulaştı. Tahsilini tamamlayınca Ayntirâz ve Ayntûre (Antûre) hristiyan okullarında bir süre öğretmenlik yaptıktan sonra Beyrut'taki Cizvitler'in yanında kendini ilme, eğitim ve basın hiz-

Reşid
b. Abdillâh
eş-Şertünî